

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Όταν ο ερευνητής του δικαίου της αε αφήνει προς στιγμή τις «εξωτερικές» σχέσεις προκειμένου να διερευνήσει τις «εσωτερικές» σχέσεις της εταιρίας βρίσκεται αντιμέτωπος με ένα πλήθος ενοχικών σχέσεων και την έντονη διαπλοκή μεταξύ τους. Οι σχέσεις αυτές συνιστούν το πιο δυναμικό τμήμα του δικαίου της αε. Ο ερευνητής ανακαλύπτει ενοχικές σχέσεις οι οποίες δημιουργούνται μεν προς επίδιωξη ορισμένων επιμέρους σκοπών, όμως στην πορεία τους για την εξυπηρέτηση των σκοπών αυτών οι σχέσεις αυτές λειτουργούν, αναπτύσσονται και υπόκεινται σε μεταλλαγές. Οι ενοχικές σχέσεις που δημιουργούνται με την ίδρυση της αε υπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς από εκείνους της εταιρίας της ΑΚ 741. Εξέχοντες σκοποί στην αε είναι η ενίσχυση της κυκλοφορίας και της εμπορευσιμότητας της μετοχικής σχέσης προς συγκέντρωση κεφαλαίων από το αποταμιευτικό κοινό. Η εταιρική σχέση μεταλλάσσεται σε ιδιότυπη (*sui generis*) ενοχική σχέση προς υπηρετήση του τελικού σκοπού της. Από σύνδεση προσώπου με πρόσωπο, όπως είναι στην ΑΚ 741, η μετοχική σχέση εξελίσσεται, αντικειμενικοποιείται και «σωματοποιείται». Από τη δημιουργία της η μετοχική σχέση πορεύεται προς υλοποίηση του ιδιαίτερου περιεχομένου της και προς άσκηση εξουσίας επί του αντικειμένου της («εταιρικής συμμετοχής»). Στην εταιρική συμμετοχή προσβλέπουν οι εκάστοτε συναλλασσόμενοι και το δίκαιο την εξοπλίζει με θεσμούς έτσι ώστε να γίνει κατάλληλη προς υπηρετήση του σκοπού της δηλ. να γίνει «κινητή αξία». Όπως κάθε δημιουργούμενη ενοχική σχέση έτσι και η μετοχική σχέση έχει τελικό σκοπό ο οποίος εντάσσεται στον καταστατικό σκοπό της εταιρίας που είναι ο κοινός σκοπός των εταίρων.

Ο ν. 2190/1920 ακολούθησε την εισαγωγή του φιλελεύθερου ΕμπΝ (*code de commerce*), ο οποίος περιείχε ιδιαίτερες ρυθμίσεις και για την αε. Πολλές από τις ρυθμίσεις του επηρεάστηκαν από την εισαγωγή του ΑΚ, ιδίως από τις γενικές διατάξεις περί νομικών προσώπων και περί εταιρίας. Οι ρυθμίσεις του ΕμπΝ για τις εταιρίες και την αε καταργήθηκαν εσχάτως, μερικώς με το ν. 3604/2007 και ολοσχερώς με το ν. 4072/2012. Η κατάργησή τους οφείλεται, κατά τους συντάκτες των κειμένων τους, στο ότι οι ρυθμίσεις τους περιελήφθησαν κατά βάση σε κατ' ιδίαν ρυθμίσεις των νεότερων αυτών νόμων. Έχω τη γνώμη ότι οι νόμοι αυτοί δεν επεδίωξαν να αποκόψουν τον ήδη κωδικοποιημένο ν. 2190/1920 από τις παραπάνω βασικές αρχές του ισχύοντος εταιρικού δικαίου οι οποίες εξακολουθούν να διέπουν τη δομή και τη λειτουργία του ισχύοντος δικαίου της αε. Ο κωδ.ν. 2190/1920 αποτελεί συστατικό στοιχείο της ελληνικής

Πρόλογος

έννομης τάξης και ρυθμίζει τις αε, οι οποίες ιδρύονται και λειτουργούν στο ελληνικό οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. Γι' αυτό, η ερμηνεία του νόμου, πέραν του κοινοτικού εταιρικού δικαίου, λαμβάνει μεν υπ' όψη τις αλλοδαπές έννομες τάξεις ιδίως όσες απετέλεσαν πρότυπα κατ' ιδίαν ρυθμίσεών του, όμως οφείλει να επικεντρώνει την έρευνά της στις διατάξεις του κωδ. ν. 2190/1920, τις οποίες εφαρμόζει ως συστατικό μέρος της ελληνικής εταιρικής έννομης τάξης.

Ο παρών τόμος «του δικαίου της αε» περιλαμβάνει αφ' ενός τις βασικές αρχές και έννοιες του δικαίου της αε για την ερμηνεία και την εφαρμογή των ειδικών κανόνων του κωδ. ν. 2190/1920, αφ' ετέρου την κατ' άρθρο ερμηνεία των άρθρων 1 έως 17β του νόμου για τις αε. Η ερμηνεία των κατ' ιδίαν άρθρων γίνεται σε συνδυασμό με τις βασικές αρχές και έννοιες του ισχύοντος ιδιωτικού δικαίου της αε. Τούτο και προς διαφύλαξη της εσωτερικής του ενότητας. Μετά την τροποποίηση του ν. 3604/2007 η στροφή του ενδιαφέροντος της ερμηνείας του ισχύοντος νόμου για τις αε και στις "προσωπικές" αε γίνεται απολύτως απαραίτητη αφού μάλιστα σήμερα ο μεγαλύτερος αριθμός των λειτουργουσών αε είναι "μικρές" και μονοπρόσωπες αε. Καταβλήθηκε προσπάθεια να συνδυαστούν θεωρία και πράξη και να αξιοποιηθούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα σχετικά πορίσματα της νομολογίας των ελληνικών δικαστηρίων.

Ευχαριστώ πριν από όλα τη γυναίκα μου, Μαρία-Λουίζα Μάρκου-Borloz, ολόψυχα για την σταθερή συμπαράσταση και την πολύπλευρη βοήθειά της στο έργο μου.

Επίσης ευχαριστίες οφείλονται στον εκδότη Π.Ν. Σάκκουλα, στην επιστημονική συντάκτρια του τμήματος της σύνταξης Ευ. Νεζερίτη, στην υπεύθυνη φωτοσύνθεσης Διαμάντω Χαλβατζόγλου και στη γραφίστρια των εκδόσεών του Χάρις Νικολοπούλου.

Αθήνα, Απρίλης 2013

Ι.Π.Μ.

Μέρος Α΄

Οι βάσεις του ισχύοντος δικαίου της ανώνυμης εταιρίας

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1. Εταιρική συνεργασία ως θεμέλιο κάθε εταιρίας

- α. Το κεφάλαιο ως ουσιώδες στοιχείο της αε
- β. Διαίρεση κεφαλαίου σε μερίδια διακριτά και ίσα
- γ. Περιορισμένη ευθύνη όλων των εταίρων
- δ. Ο καθοριστικός ρόλος της περιορισμένης ευθύνης
- ε. Η μετοχική σχέση ως δομική έννοια
- στ. Ρύθμιση εννόμων σχέσεων μετόχου

2. Πλείονα πρότυπα ανώνυμης εταιρίας

- α. Η αε ως εξωτερική εμπορική εταιρία
- β. Ρυθμισμένοι και εμπειρικοί τύποι ανώνυμης εταιρίας
- γ. Πλείονες εμπειρικοί τύποι ανώνυμης εταιρίας
- δ. Μικτοί εμπειρικοί τύποι ανώνυμης εταιρίας
- ε. Κλειστός αριθμός εταιρικών μορφών
- στ. Υποχρεωτική επιλογή ανώνυμης εταιρίας

3. Ανάγκη διαρκούς εισροής εταιρικών κεφαλαίων

- α. Ανάγκη διαρκούς ετοιμότητας θεσμών
- β. Ο εταιρικός τύπος ως κρίσιμη έννοια

4. Ιδιαίτερη μέριμνα για μικρομετόχους

5. Διάκριση μεταξύ μετόχου και πιστωτή

- α. Διαφορετική συγκρότηση της νομικής θέσης
- β. Άμεσο έννομο συμφέρον μετόχου
- γ. Ο μέτοχος ως πιστωτής της εταιρίας

6. Συνωστισμός εταιρικών μορφών για μικρομεσαίους

- α. Διαφοροποίηση ζητημάτων για μικρομεσαίους
- β. Υποχώρηση διαφορών ρυθμισμένων εταιρικών μορφών
- γ. Η εταιρική μορφή υπηρετεί κοινωνικές ανάγκες

II. Συνδυασμός εταιρικών κεφαλαίων και προσωπικής εργασίας

1. Εταιρικά κεφάλαια και μόχθος εταίρων

- α. Αναγκαία στοιχεία κάθε εταιρίας
- β. Αρμονικός συνδυασμός κατ' ιδίαν στοιχείων

2. Προσωπικές δεσμεύσεις εταίρων στην αε

- α. Ιδιαίτερες υποχρεώσεις πίστης του μετόχου

Μέρος Α΄ Οι βάσεις του ισχύοντος δικαίου της ανώνυμης εταιρίας

β. Ιδιαίτερη οργάνωση μικρών και μονοπρόσωπων αε

III. Συγκριτικά πλεονεκτήματα ανώνυμης εταιρίας

1. Προσφυγή στη δημόσια κεφαλαιαγορά

2. Απρόσωπη εταιρική οργάνωση

3. Αυστηρή εταιρική οργάνωση

- α. Οργάνωση μετόχων και εταιρικής περιουσίας
- β. Εταιρική οργάνωση χάριν ορισμένου σκοπού
- γ. Ανάγκη δραστηρικής προστασίας μετόχων και τρίτων
- δ. Λειτουργική οργάνωση εταιρίας
- ε. Οργάνωση βάσει γενικών αρχών και κανόνων

IV. Κοινά χαρακτηριστικά κεφαλαιουχικών εταιριών

1. Κοινά και αποκλειστικά χαρακτηριστικά

2. Ιδιαίτεροι θεσμοί κεφαλαιουχικής εταιρίας

3. Κατ' ιδίαν θεσμοί του δικαίου της ανώνυμης εταιρίας

V. Η "εισηγμένη" ανώνυμη εταιρία του παρόντος νόμου

1. Ιδιαίτερος ρυθμισμένος τύπος εταιρίας

2. Εφαρμογή γενικής και ειδικής νομοθεσίας

3. Διαφοροποιήσεις παρόντος εταιρικού τύπου

4. Γενικές αρχές εταιρικής διακυβέρνησης

VI. Τροποποιήσεις και αποτελέσματα του ν. 3604/2007

1. Οι μεταβολές στον ν. 3604/2007

2. Προθέσεις και αποτελέσματα

3. Η ιδιωτική αυτονομία στο δίκαιο της αε

VII. Μετοχική σχέση και μετοχή

1. Εννοιολογικές διευκρινίσεις

- α. Πολυσημία έννοιας μετοχής
- β. Ατομικότητα μετοχικής σχέσης
- γ. Σωμάτωση μετοχικής σχέσης
- δ. Διπλή ένταξη εταιρικής περιουσίας

2. Η μετοχή ως αξιόγραφο συμμετοχής

- α. Συμμετοχή στην περιουσία και στη διοίκηση της εταιρίας
- β. Ισόποσο τμήμα εταιρικού κεφαλαίου
- γ. Δηλωτικό αξιόγραφο συμμετοχής

3. Η μετοχή ως φορέας συνόλου εννόμων σχέσεων

- α. Δημιουργία συνόλου εννόμων σχέσεων
- β. Μετοχικά δικαιώματα διοίκησης
- γ. Μετοχικά δικαιώματα περιουσίας
- δ. Δικαίωμα επί εταιρικής περιουσίας

4. Ο τίτλος της μετοχής ως αντικείμενο δικαίου

- α. Αντικείμενο εννόμων σχέσεων ιδιωτικού δικαίου
- β. Ενεχύραση μετοχικής σχέσης

γ. Επικαρπία μετοχικής σχέσης

5. «Ανωνυμία» μετοχικών σχέσεων

- α. Αποπροσωποποίηση μετοχικών σχέσεων
- β. Ανωνυμία δικαιούχων μετοχικών σχέσεων

6. Υποχρέωση εταιρίας προς έκδοση τίτλων μετοχών

- α. Ενοχική υποχρέωση εταιρίας *ex lege*
- β. Κατ' ιδίαν στοιχεία μετοχικού τίτλου

VIII. Νομική προσωπικότητα ανώνυμης εταιρίας

- 1. Το νομικό πρόσωπο ως φορέας εννόμων σχέσεων**
- 2. Απόκτηση ιδίας ικανότητας δικαίου**
- 3. Αυτοτελές υποκείμενο δικαίου**
- 4. Ενιαία οργάνωση μετόχων έναντι τρίτων**
- 5. Ακατάλληλη ορολογία κοινού δικαίου**

IX. Κεφαλαιουχικός χαρακτήρας εταιρίας

- 1. Συγκεκριμένες λειτουργίες εταιρικού κεφαλαίου**
- 2. Κριτήρια διαμόρφωσης εταιρικών σχέσεων**
- 3. Το κεφάλαιο κατά τη λειτουργία της εταιρίας**
- 4. Οικονομική υπεροχή εταιρικού μεριδίου**
 - α. Άμεση σχέση με την ιδιαίτερη εταιρική περιουσία
 - β. Φορέας ορισμένου ποσοστού εταιρικής περιουσίας

X. Εξωεταιρικές συμφωνίες μετόχων

- 1. Αμιγής ενοχικός χαρακτήρας συμφωνιών**
- 2. Συμφωνίες εταίρων και όροι καταστατικού**

XI. Πολυπρόσωπη και μονοπρόσωπη ανώνυμη εταιρία

- 1. Μερικές εννοιολογικές διευκρινίσεις**
 - α. Απουσία καθορισμένου αριθμού εταίρων
 - β. Άλλες μορφές εμφάνισης μονοπρόσωπης αε
- 2. Άσκηση ατομικής εμπορίας με περιορισμένη ευθύνη**
- 3. Νομοθετικό καθεστώς ρυθμισμένων τύπων αε**
 - α. Ενιαίο νομοθετικό καθεστώς για όλους τους τύπους αε
 - β. Λειτουργικές παρεκκλίσεις προσωπικών αε

XII. Οργανωτικός χαρακτήρας εταιρικής σύμβασης

- 1. Διαβαθμίσεις εταιρικής οργάνωσης**
 - α. Σταθερή εταιρική οργάνωση ως κανόνας
 - β. Ανάγκη ύπαρξης τυποποιημένου καταστατικού
- 2. Δυνατότητα διαφορετικών καταστατικών διαμορφώσεων**
 - α. Σκελετός οργάνωσης και λειτουργίας της αε
 - β. Αρχή καταστατικής αυτονομίας εταίρων

XIII. Διαφοροποίηση κανόνων αναγκαστικού δικαίου

- 1. Κανόνες δημόσιας τάξης**
 - α. Ασφάλεια εταιρικών συναλλαγών